

22. december 2021
Sagsnr.: 18/04750 (tidl. sagsnr.
NMK-510-01096)
Klagenr.: 1000382 (tidl. Klage
ID. 225306)
SRI

AFGØRELSE FRA MILJØ- OG FØDEVAREKLAGENÆVNET

ÆNDRING af dispensation til en ekstra årlig grødeskæring på en strækning af Frejlev Å i Guldborgsund Kommune

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 1, jf. § 65, stk. 2, jf. § 78.¹

Miljø- og Fødevareklagenævnet ændrer Guldborgsund Kommunes afgørelse af 6. oktober 2017 om dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 1, til indførelse af en ekstra årlig grødeskæring i perioden 1. juni til 31. juli på en strækningen station 5.564 til station 7.692 i Frejlev Å, til et afslag.

Det indbetalte klagegebyr tilbagebetales.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet² og gebyrbekendtgørelsens § 2.³ Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder, jf. § 88, stk. 1.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 8 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

MILJØ- OG FØDEVAREKLAGENÆVNET

Toldboden 2
8800 Viborg

Tlf. 72 40 56 00
CVR-nr. 37795526
EAN-nr. 5798000026070
nh@naevneneshus.dk
www.naevneneshus.dk

¹ Lovbekendtgørelse nr. 1986 af 27. oktober 2021 om naturbeskyttelse med senere ændringer.

² Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

³ Bekendtgørelse nr. 132 af 30. januar 2017 om gebyr for indbringelse af klager for Miljø- og Fødevareklagenævnet mv.

1. Klagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet

Afgørelsen er den 3. november 2017 påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet af Danmarks Naturfredningsforening og Danmarks Sportsfiskerforbund i en fælles klage.

Klagerne har navnlig anført, at

- der ikke er tale om et særligt tilfælde, der kan begrunde en dispensation, idet indgrebet ikke er naturforbedrende og alene er begrundet i privatøkonomiske interesser,
- vandløbet er målsat til at have god økologisk tilstand, men at den aktuelle biologiske vandløbskvalitet er ringe, og
- at en ekstra sommergrødeskæring vil have en negativ indflydelse på vandløbets tilstand.

Klagepunkterne er nærmere uddybet i afsnit 2.3.

2. Sagens oplysninger

Sagen omhandler Guldborgsund Kommunes vedligeholdelse af det offentlige vandløb Frejlev Å fra station 5.564 meter til station 7.692 meter. Vandløbsstrækningen er udpeget som beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 1.

De gældende bestemmelser om vandløbets vedligeholdelse er beskrevet i "Storstrøms Amt Regulativ 54L Frejlev Å" vedtaget den 9. december 1997 samt senere vedtagne regulativer fra Storstrøms Amt.

Det fremgår af 1997-regulativet, at der foretages grødeskæring to gange årligt, i forsommeren og om efteråret. Ved ekstraordinær stor grødevækst kan der på kritiske strækninger iværksættes flere grødeskæringer. Grødeskæringen foretages, så vandføringsevnen svarer til de teoretiske dimensioner, der er beskrevet i regulativets afsnit 3.1.

Bestemmelsen om to årlige grødeskæringer på hele strækningen udgik i forbindelse med Storstrøms Amts vedtagelse af et tillægsregulativ, som trådte i kraft den 23. april 2001. I tillægsregulativ af 21. juni 2004 genindførte Stormstrøms Amt to årlige grødeskæringer i bl.a. Frejlev Å 54L på strækningen station 5.564 meter til station 6.526 meter, dvs. i alt 962 meter.

Det fremgår af 2004-regulativets afsnit 2.1, at der i Frejlev Å fra station 5.564 meter til station 6.526 meter foretages en første grødeskæring på ca. 80 % af den regulativmæssige bundbredde i en slynget strømrende på strækningen i perioden fra den 1. juni til den 30. juli, og en anden grødeskæring svarende til de regulativmæssige dimensioner i efteråret på hele Frejlev Å, og at der efter vandløbsmyndighedens skøn i år med ekstraordinær stor grødevækst på kritiske strækninger iværksættes flere grødeskæringer.

Det fremgår videre af 1997-regulativet, at der ved grødeskæring i forsommeren ikke foretages beskæring af vegetationen på vandløbsskråningerne. Dog fjernes nedhængende vegetation, der måtte være til gene for vandføringen i vandløbets strømrende. Ved grødeskæring om efteråret slås vegetationen på vandløbsskråningerne. Der vil derudover kunne komme beskæring af græs- og urtevegetationen i forbindelse med etablering af træbevoksninger samt bekæmpelse af brændenælder mv. Træer og buske langs vandløbet beskæres, reableres og udtyndes efter vandløbsmyndighedens skøn, således at de ikke er til gene for vandføringen i vandløbets strømrende og således at den skyggegivende effekt bevares.

Den 5. oktober 2017 har Guldborgsund Kommune sendt udkast til tillægsregulativ for Frejlev Å i offentlig høring. Det fremgår om baggrunden for det foreslåede regulativ:

"...at der efter den våde sommer i 2011, har været brug for yderligere grødeskæring end der er foreskrevet i regulativet på det offentlige vandløb. Grødeskæringspraksissen beskrevet i regulativet vurderes derfor ikke at være tidssvarende mere. Derfor udarbejdes dette tillægsregulativ, der fastsætter en yderligere grødeskæring på benævnte strækning."

I udkastets afsnit om vandløbets aktuelle tilstand og forvaltning fremgår det:

"De gældende bestemmelser om vedligeholdelsen er beskrevet i "Storstrøms Amt Regulativ 54L Frejlev Å" som findes på kommunens hjemmeside, sammen med regulativer fra Storstrøms Amt. Vedligeholdelsesbestemmelser fra gældende regulativ er beskrevet herunder:

På hele vandløbet foretages grødeskæring én gang årligt i efteråret.

I år med ekstraordinær stor grødevækst kan der på kritiske strækninger efter vandløbsmyndighedens skøn iværksættes flere grødeskæringer. Grødeskæringen foretages, så vandføringsevnen svarer til de teoretiske dimensioner, der er beskrevet i afsnit 3.1. Den beskrevne sommergrødeskæring, beskrevet i regulativet er fjernet i forbindelse med et tillægsregulativ der trådte i kraft den 23. april 2001."

I udkastets afsnit om afvandingsmæssige interesser fremgår det:

"Vandløbet modtager overfladevand fra befæstede arealer fra Frejlev By og formodentlig dele af Kettinge by, der begge ligger opstrøms den omfattede strækning. Guldborgsund Forsyning by har også et kloakoverløb der kan aflaste til Frejlev Å, ved Stationsvej i Frejlev By.

Det første stræk af det omfattede vandløb, løber igennem intensivt dyrkede arealer, der føder vandløbet med drænvand. Omkring station 6064 begynder der at være en egentlig ådal, der frem til st. 6498 bruges til afgræsning.

Fra st.6498 og til udløbet løber vandløbet igennem en egentlig ådal, hvor der hovedsageligt er rørskov. De enge der ligger ned til vandløbet er i kote ca. 50 cm og derfor udsat for oversvømmelser fra Guldborg sund. Der vurderes derfor ikke at være store afvandingsmæssige interesser på dette stræk.”

2.1 Ejendommen og området

Frejlev Å er et offentligt vandløb, der løber i Guldborgsund Kommune. Den i dispensationen omhandlede strækning forløber fra station 5.564 m til station 7.692 m.

Det fremgår af MiljøGIS for vandområdeplanerne for 2015-2021 og basisanalysen for vandområdeplaner 2021-2027, at den samlede økologiske tilstand er dårlig for den midterste del af vandsystemet Frejlev Å, hvorimod den økologiske tilstand for strækningen opstrøms den sydlige del af Frejlev Å er ukendt i vandområdeplanerne 2015-2021, men fastsat til dårlig i basisanalysen for vandområdeplaner 2021-2027. Den økologiske tilstand for den nedstrøms liggende del af vandsystemet Frejlev Å, der har udløb i Bredningen, er ukendt i begge perioder.⁴ Tilstanden i vandområdeplanerne 2015-2021 for den midterste del af Frejlev Å er dårlig, fordi den økologiske tilstand for smådyr er ringe, mens den er dårlig for fisk, ukendt for makrofytter og miljøfarlige forurenende stoffer. Tilstanden er fortsat dårlig i basisanalysen for vandområdeplan 2021-2027 selvom tilstanden for makrofytter er målt til moderat.

Frejlev Å er karakteriseret som typologi 1 og 2 vandløb og er på den yderste og østligste strækning også kategoriseret som blødbundsvandløb.⁵ Strækningen sagen omhandler er ca. 2,13 km og er delvist ikke kategoriseret og kategoriseret som blødbund. Den del, der er blødbund, er ca. 1,67 km, og er den sidste strækning på vandløbet, inden den løber ud i Bredningen.

Frejlev Å er en del af vandområdedistrikt Sjælland og hovedvandoplandet er Smålandsfarvandet i vandområdeplan 2015-2021,⁶ der er ændret til hovedvandopland Østersøen i basisanalysen for vandområdeplaner 2021-2027.⁷

⁴ <https://miljoegis.mim.dk/cbkort?&profile=vandrammedirektiv2-bek-2019>

⁵ Typologi 1 betyder, at denne strækning har et opland mindre end 10 km² og en bredde mindre end 2 m, og typologi 2 betyder, at denne strækning har et opland på 10 - 100 km² og en bredde på 2 - 10 m, jf. <https://mst.dk/media/186862/brugervejledning-til-vandplandata-002.pdf> afsnit 1.1.11 om typologi. Blødbund betyder, at vandløbet har en bund af meget organisk materiale, og er kendetegnet ved at vandet løber meget langsomt, fordi terrænet naturligt er meget fladt. Disse særlige fysiske karakteristika medfører, at livsbetingelserne i disse vandløb er anderledes end i andre vandløbstyper, jf. <https://mst.dk/natur-vand/vandmiljoe/vandomraadeplaner/vandplanprojekter/vandloebprojekter/kvalitetsvurdering-af-vandloeb-med-bloed-bund/>

⁶ <https://miljoegis.mim.dk/cbkort?&profile=vandrammedirektiv2-bek-2019>

⁷ <https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=vandrammedirektiv3basis2019>

Det fremgår af MiljøGIS for basisanalyse for vandområdeplaner 2021-2027, at Frejlev Å er målsat til god økologisk og kemisk tilstand, og at den samlede økologiske tilstand er vurderet til dårlig økologisk og ukendt kemisk tilstand for hele vandløbet undtagen den nederste 1,67 km strækning med DK Vandområde ID o9755, der løber ud i Bredningen, som er angivet med ukendt økologisk og kemisk tilstand.⁸

Det fremgår af Danmarks Miljøportal,⁹ at der omkring den østligste del af Frejlev Å er registreret henholdsvis ca. 77 ha beskyttet mose og ca. 44 ha beskyttet strandeng. De østligste ca. 1.240 meter af strækningen er omfattet af Natura 2000-område nr. 173 Smålandsfarvandet nord for Lolland, Guldborg Sund, Bøtø Nor og Rødsand-Hyllekrog (Habitatområde H152 og Fuglebeskyttelsesområder F82, F83, F85 og F86).

2.2 Den påklagede afgørelse

Guldborgsund Kommune har den 6. oktober 2017 i medfør af naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 1, jf. § 65, stk. 2, meddelt dispensation til en årlig tilbagevendende grødeskæring i perioden 1. juni – 31. juli i vandløb nr. 24, Frejlev Å på strækningen fra station 5.564 meter til station 7.692 meter.

Guldborgsund Kommune har samme dato truffet tilsvarende afgørelser vedrørende syv andre vandløb i kommunen, således at der også kan ske årlig sommergrødeskæring på nærmere angivne strækninger af kommunevandløb nr. 16, 23, 27, 28, 29, 32 og 49. Efter anmodning herom fra sekretariatet for Miljø- og Fødevareklagenævnet har klagerne angivet afgørelsen vedrørende vandløb nr. 24, som genstand for den indgivne klage. Derfor er det alene afgørelsen vedrørende dette vandløb, som omtales nærmere i det følgende.

Det fremgår af udkast til tillægsregulativ for Frejlev Å fra 2017, at der må foretages grødeskæring i 75% af vandløbets bundbredde, at grødebanker kan efterlades i strømrønden såfremt den samlede strømrøndebredde er til stede, at strømrønden skal skæres med en tolerance på +/-10 cm for bundbredder under en meter og med minus/plus ti procent af bundbredder på en meter eller mere, at vandløbets strømrøndebredder skal være til stede, den dag grødeskæringen er udført, at grødeskæringen skal foretages manuelt med håndbårne redskaber, at der som udgangspunkt ikke skal skæres grøde uden for strømrønden, og at den afskårne grøde skal lægges i vandløbets bræmme.

Det fremgår af den påklagede afgørelse, at vandløbsmyndigheden i Guldborgsund Kommune har søgt om dispensation til at indføre en ekstra årlig tilbagevendende grødeskæring af vandløb nr. 24 Frejlev Å på strækningen fra station 5.564 meter til station 7.692 meter i perioden 1. juni – 31. juli.

⁸ Vandløbet er angivet som EU Vandområde ID DKRIVER4330, og har en længde på 1,67 km, er angivet som naturlig modificeret med en RW5 typologi.

⁹ <https://arealinformation.miljoportal.dk/html5/index.html?viewer=distribution>

Kommunen har oplyst, at formålet med tillægsregulativet er en lovliggørelse af grødeskæringen i sommerperioden, da denne grødeskæring er udført siden sommeren 2011. Den hidtidige årlige grødeskæring om efteråret vil fortsætte uændret.

Guldborgsund Kommune har den 13. december 2016 foretaget besigtigelse af vandløbet, hvor det blev konstateret, at vandløbets forløb på strækningen fra station 5.564 meter til station 6.376 meter nedstrøms Eskemosevej var næsten identisk med vandløbets forløb på høje målebordsblade. Vandløbets tværprofil var en blanding af en "kanalagtig" og en naturlig profil. Bunden var fast og bestod af ler, grus og sand med enkelte større sten. Ifølge kommunen var strømhastigheden ved besigtigelsen flydende, og vandstanden var ca. 20 – 50 cm. Der var enkelte træer og mindre grupper af træer langs vandløbet, ligesom der i vandløbet blev konstateret forekomst af vand- og sumpplanter i form af manna sødgræs (dominerende), pindsvineknop, lancetbladet/vand-ærenpris, vandstjerne, tagrør, kruset vandsaks og trådalger.

Det fremgår videre, at vandløbet på strækningen fra station 6.376 meter til station 7.692 meter til udløbet i Guldborgsund havde forløb igennem en mindre ådal, og at vandløbet på strækningen var "kanalagtigt" og mere lige. Ifølge Guldborgsund Kommune passerede vandløbet først igennem en mose efterfulgt af en mindre strandeng/strandsump. Koten for ådalen er ca. 0 – 1 m, ligesom det omkringliggende terræn havde en jævn stigning og var dyrkbart. Bunden i vandløbet var hovedsageligt fast og bestod af ler, grus og sand med enkelte større sten. Strømhastigheden var ved besigtigelsen flydende og vandstanden var ca. 50 – 80 cm. Der blev registreret vand- og sumpplanter i form af tagrør og trådalger, der var dominerende, ligesom der blev registreret vandstjerne, pindsvineknop og manna sødgræs. Der var ingen træer og buske langs vandløbet, ligesom den yderste del af vandløbet mod brinkerne næsten var uden bundvegetation. Brinkerne var primært bevokset med tagrør.

Guldborgsund Kommune har i afgørelsen oplyst, at vandløbet er målsat til "god økologisk tilstand", at en yderligere grødeskæring kan have flere uheldige effekter på miljøtilstanden i et vandløb, og at vandløbsplanter i lighed med alle andre planter reagerer forskelligt på at blive slået. Videre har kommunen henvist til, at undersøgelser indikerer, at en hyppig grødeskæring vil fremme hurtigvoksende plantearter som pindsvineknop og vandpest, hvilket vil ske på bekostning af mere sjældne og langsommere voksende vandløbsplanter som f.eks. vandaks. Grødeskæringen vil desuden medføre en større lysindstråling, hvilket kan resultere i en hurtigere genvækst af hurtigvoksende plantearter. Ifølge kommunen vil en yderligere grødeskæring desuden medføre, at overlevelsesraten for fisk vil falde, idet fiskene vil blive mere stressede, samt miste skjul og standpladser. Herudover har kommunen henvist til, at planterne i vandløbet huser et stort antal insektlarver, nymfer og andre smådyr, og at vandløbets økologiske

tilstand er vurderet ud fra tilstedeværelsen af specifikke plante- og dyrearter. Ifølge kommunen kan den indførte sommergrødeskæring besværliggøre opfyldelse af miljømålet ”god økologisk tilstand” inden 2021.

Guldborgsund Kommune har vurderet, at de miljømæssige konsekvenser vil blive opvejet af en bedre sommerafvandning, og at den tilbageværende grøde i vandløbet vil opveje tabet af levesteder for vandløbets dyre- og planteliv. Det er endvidere kommunens vurdering, at den manuelle grødeskæring vil medføre en reduktion af risikoen for, at der f.eks. vil ske beskadigelse af vandløbets brinker eller bund.

Endeligt har Guldborgsund Kommune vurderet, at der ikke vil ske væsentlig påvirkning af udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område nr. 173, idet udpegningsgrundlaget for Habitatområde nr. 152 enten ikke forekommer ved vandløbet eller ikke påvirkes af grødeskæringen. Det er samtidig kommunens vurdering, at der ikke vil ske væsentlig påvirkning af udpegningsgrundlaget for Fuglebeskyttelsesområde nr. 83, da fuglene ikke er knyttet til selve vandløbet, men til det åbne hav og de strandenge, der ligger på begge sider af vandløbet.

2.3 Klagen indhold

Klageren har indgivet én samlet klage over otte lignende afgørelser vedrørende forskellige vandløb i kommunen. Efter anmodning herom fra sekretariatet for Miljø- og Fødevareklagenævnet har klagerne i brev af 28. september 2021 angivet afgørelsen vedrørende vandløb nr. 24, Frejlev Å, som genstand for den indgivne klage. Sekretariatet for Miljø- og Fødevareklagenævnet har i brev af 16. september 2021 givet klagerne en frist til at indgive separate klager over de øvrige afgørelser.¹⁰

Det er klagerens opfattelse, at den påklagede dispensation bør ændres til et afslag, da der i sagen ikke foreligger særlige omstændigheder, der kan begrunde en dispensation. Klagerne har i den forbindelse anført, at det ansøgte ikke er naturforbedrende eller af underordnet karakter, men at det ansøgte derimod i høj grad tilgodeser rent privatøkonomiske interesser.

Klagerne har videre anført, at dispensationen tilgodeser landbrugsmæssige interesser, og at kommunen i væsentlig grad har tilsidesat hensynet til naturen. Hertil kommer, at Frejlev Å til dels er beliggende i et Natura 2000-område og grænser op til § 3-beskyttet natur.

Klagerne har yderligere bemærket, at det fremgår af afgørelsen, at sommergrødeskæringen formentligt vil være forbundet med betydelige ulemper for vandløbets flora og fauna.

¹⁰ Danmarks Naturfredningsforening har den 28. september 2021 indgivet en separat klage over Guldborgsund Kommunes afgørelse af 6. oktober 2017 om dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 1, til sommergrødeskæring i vandløb nr. 29 (Bækkeskovløbet). Klagen bliver behandlet af Miljø- og Fødevareklagenævnet under sagsnr. 21/11251.

Klagerne har henvist til, at vandløb på Lolland sædvanligvis er præget af svage fald og relativ fast bund, og at hovedparten mangler ”sommervandføring” i lighed med vandløb på Sjælland. Der er således selv i vinterhalvåret, hvor de fleste af Guldborgsund Kommunes besigtigelser er foretaget, tale om lave vandstande. Desuden er der ved flere af vandløbene forekomst af skyggende vegetation, sten, grus og hård bund.

Klagerne har påpeget, at Guldborgsund Kommune efter den våde sommer i 2011 har foretaget sommergrødeskæringer i strid med de gældende regulativer. Der foretages i forvejen efterårsgrødeskæring i vandløbene efter et forældet regulativ, og det er klagers vurdering, at en ekstra grønbeskæring om sommeren vil medføre yderligere forstyrrelser af den naturlige tilstand i vandløbet.

Derudover har klagerne bemærket, at Frejlev Å er medtaget i vandplanerne med en målsætning om god økologisk tilstand (DVFI 5), men at den aktuelle tilstand inden for dispensationens afgrænsning er ”ringe biologisk vandløbskvalitet” (DVFI 3). Siden 2011 er tilstanden ifølge klagerne blevet yderligere forringet.

Det er således klagerens opfattelse, at vandløbet er under negativ påvirkning af den nuværende og ikke lovliggjorte vedligeholdelsespraksis, hvilket afspejles i de pågældende vandløbs fauna.

2.4 Andre bemærkninger til klagen

Lodsejerne har ved repræsentant den 19. januar 2018 bemærket, at den indgivne klage alene kan anses som gyldig i forhold til én af de otte afgørelser, og at der bør ske stadfæstelse af den afgørelse, hvor klagen anses som gyldig. I det tilfælde, at nævnet finder, at der skal ske behandling af samtlige af de otte afgørelser, er det lodsejerenes opfattelse, at disse skal stadfæstes.

Lodsejerne har videre påpeget, at en gennemgang af de otte afgørelser viser, at Guldborgsund Kommune har foretaget en grundig og individuel behandling af sagerne. Det fremgår efter lodsejernes opfattelse ikke af bemærkningerne til naturbeskyttelsesloven, at der ikke må tages hensyn til jordbrugs- eller andre økonomiske interesser, men alene, at disse interesser ikke i sig selv er tilstrækkelige til at begrunde en dispensation.

Der er efter lodsejernes opfattelse ikke tale om dispensation til hyppig grønbeskæring, men alene en enkelt sommergrødeskæring på strækninger, hvor der ikke i forvejen foretages ordinær sommergrødeskæring, ligesom dispensationen bl.a. er meddelt på vilkår om, at grønbeskæringen udføres manuelt med håndbårne redskaber.

Lodsejerne har henvist til, at der i samtlige af de otte omhandlende vandløb er massiv tilvækst af grøde i sommerperioden i form af stivstænglede planter, at grøden i den tidlige sommerperiode og senere på året medfører lave strømhastigheder, og at en manuel grønbeskæring med håndbårne redskaber

vil være en forbedring af miljøtilstanden i vandløbet. Efter lodsejernes opfattelse udgør den massive tilvækst af grøde i kombination med erfaringer fra større nedbørshændelser således de særlige omstændigheder, der kan begrunde en dispensation. Ifølge lodsejerne er grødeskæringen desuden af væsentlig betydning for, at der ikke sker oversvømmelser af huse og marker. Dispensationen varetager således også en bredere samfundsmæssig interesse.

I forhold til påvirkningen af eventuelle omkringliggende § 3-beskyttede arealer har lodsejerne anført, at dispensationerne ikke vil have nogen nævneværdig eller afgørende betydning for de tilgrænsende arealer, og at det alene er en begrænset del af arealerne, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Hovedparten af de omhandlende strækninger er desuden uden naturbeskyttelsesmæssig interesse, ligesom alene to ud af de otte omhandlede vandløb er målsat i vandområdeplanerne. Dispensationerne vil efter lodsejernes opfattelse desuden ikke medføre nogen uhensigtsmæssig præcedensvirkning, idet der er tale om offentlige vandløb og begrænsede strækninger.

Det er endvidere lodsejernes opfattelse, at der i samtlige af Guldborgsund Kommunes afgørelser er foretaget habitatvurderinger, samt vurderinger i forhold til bilag IV-arter, der viser, at de meddelte dispensationer ikke er i strid med beskyttelsen. For så vidt angår det af klager anførte om, at hovedparten af de strækninger, der er omfattet af dispensationerne ligger inden for Natura 2000-områder har lodsejerne påpeget, at det alene er en mindre del af de omhandlede strækninger, der ligger inden for områderne. Samtidig er det lodsejernes opfattelse, at der ikke er sket yderligere forringelser af de to målsatte vandløb i perioden efter 2011, og at påstanden er udokumenteret. Endeligt har lodsejerne vurderet, at dispensationerne ikke vil medføre, at der sker en miljømæssig forringelse for de to målsatte vandløb.

2.5 Nye oplysninger under sagens behandling

Sekretariatet for Miljø- og Fødevarerklagenævnet er under sagens behandling blevet bekendt med, at Frejlev Å også er omfattet af ”Tillæg til regulativ for 54L Frejlev Å m.fl. Amtsvandløb i Storstrøms Amt” vedtaget den 21. juni 2004 af det daværende Storstrøms Amt. Det fremgår bl.a. af tillægsregulativet, at der på strækningen fra station 5.564 meter til station 6.526 meter af Frejlev Å 54 L kan foretages en årlig sommergrødeskæring i perioden 1. juni til 30. juli ud over den ordinært udførte vandløbsvedligeholdelse om efteråret.

Sekretariatet har i brev af 7. december 2021 anmodet Guldborgsund Kommune om at oplyse, om den i regulativet tilladte sommergrødeskæring faktisk har været udført på den omhandlede strækning siden 2004.

Guldborgsund Kommune har i brev af 17. december 2021 oplyst Miljø- og Fødevarerklagenævnet, at 2004-regulativet fortsat er gældende, og at amtet og sidenhen kommunen fra år 2004 og frem til i dag har foretaget to årlige grødeskæringer på strækningen station 5.564 meter til station 6.526 meter i Frejlev Å. Oplysningen er givet af en af kommunens ”åmænd”; som også var ansat som ”åmand” i amtet.

3. Miljø- og Fødevarerklagenævnets bemærkninger og afgørelse

3.1 Miljø- og Fødevarerklagenævnets bemærkninger

Det følger af naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 1, at der ikke må foretages ændring i tilstanden af vandløb eller dele af vandløb, der er udpeget som beskyttede af miljøministeren.

Det følger ligeledes af naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 1, at forbuddet mod tilstandsændringer af vandløb ikke omfatter sædvanlige vedligeholdelsesarbejder.

Sædvanlige vedligeholdelsesarbejder i vandløb er ikke en tilstandsændring, idet sædvanlig vedligeholdelse netop tilsigter at opretholde den hidtidige tilstand. Vedligeholdelsesarbejder i henhold til gældende vandløbsregulativer for offentlige vandløb kan derfor ske uden dispensation fra kommunalbestyrelsen. Det samme gælder almindelige vedligeholdelsesarbejder i private vandløb. Uden for begrebet sædvanlige vedligeholdelsesarbejder falder f.eks. opgravninger af vandløb, hvor man ud over at fjerne aflejret materiale uddyber vandløbets oprindelige leje. Det samme gælder afgravning af brinker og sider, således at vandløbets bundbredde bliver forøget.¹¹

Miljø- og Fødevarerklagenævnet lægger ud fra sagens oplysninger til grund, at der siden 2004 er foretaget to årlige grødeskæringer i Frejlev Å på strækningen station 5.564 meter – station 6.526 meter i overensstemmelse med tillægsregulativet fra 2004, og at der i en treårig periode forud for vedtagelse af tillægsregulativet fra 2004 kun er foretaget én årlig grødeskæring i efteråret. Det fremgår ikke af sagens oplysninger, hvorvidt amtet i 2004 havde vurderet om den genindførte ekstra grødeskæring ville kræve en dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3, herunder om der havde indfundet sig en ny § 3-beskyttet tilstand som følge af den treårige periode, hvor der kun blev foretaget én årlig grødeskæring i efteråret.

For så vidt angår den øvrige del af vandløbet fra station 6.526 meter til station 7.692 meter, lægger Miljø- og Fødevarerklagenævnet til grund, at der på denne strækning er foretaget to årlige grødeskæringer om sommeren og efteråret siden 2011 og at der i perioden 2001-2011 kun er foretaget én årlig grødeskæring i efteråret.

¹¹ Vejledning nr. 40 om naturbeskyttelseslovens § 3, beskyttede naturtyper, Miljøstyrelsen (2019), afsnit 3.6.4.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet skal derfor i denne sag tage stilling til, om den i 2004 henholdsvis 2011 ændrede vedligeholdelsespraksis, hvor man går fra én til to årlige grødeskæringer på strækningerne station 5.564 meter – station 6.526 meter henholdsvis station 6.526 meter – station 7.692 meter, udgør en ændring i tilstanden af det beskyttede vandløb, og i givet fald, om der foreligger et sådant særligt tilfælde, der kan begrunde en dispensation til at foretage en ekstra årlig grødeskæring i Frejlev Å på strækningen station 5.564 meter til station 7.692 meter i perioden 1. juni – 30. juli.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet finder, at den i 2004 henholdsvis 2011 ændrede vedligeholdelsespraksis er i strid med naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 1, da der ikke er tale om sædvanlig vedligeholdelse af vandløbet. Nævnet har herved lagt vægt på, at der i perioderne fra år 2001 til 2004 for så vidt angår station 5.564 meter – station 6.526 meter samt fra år 2001 til 2011 for så vidt angår station 6.526 meter – station 7.692 meter, kun er foretaget én årlig grødeskæring i efteråret, hvorfor det på det foreliggende grundlag ikke kan udelukkes, at der i de mellemliggende perioder har indfundet sig en ny § 3-beskyttet tilstand af vandløbet. Det bemærkes herved, at vandløbets fisk og smådyr generelt er mere sårbare over for forstyrrelser ved en sommerskæring i forhold til en efterårsskæring, da de i høj grad lever på og i plantedækket i vandløbet om sommeren.

Nævnet kan i øvrigt tiltræde Guldborgsund Kommunes vurdering af, at indførelse af en yderligere årlig grødeskæring påvirker vegetationssammensætningen negativt, idet hurtigvoksende plantearter som pindsvineknop og vandpest får bedre betingelser frem for de mere sjældne og langsommere voksende vandløbsplanter som f.eks. vandaks. Hertil kommer forstyrrelse af fiskearterne i forbindelse med udførelsen af grødeskæringen og forringelse af ynglemuligheder for bl.a. ørred som følge af evt. sommerudtørring af vandløbet.

Efter naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 2, kan der i særlige tilfælde meddeles dispensation fra forbuddet i § 3.

Det følger af bemærkningerne til naturbeskyttelsesloven, at der skal foreligge særlige omstændigheder, før der kan meddeles dispensation til foranstaltninger, som ændrer tilstanden i de beskyttede naturtyper, når ændringerne er væsentlige eller i strid med ønsket om at opretholde de pågældende naturtyper som sådanne, idet reglerne er udtryk for en generel samfundsmæssig interesse i, at de beskyttede naturtyper opretholdes.

En væsentlig jordbrugs- eller anden almindelig økonomisk interesse er således ikke i sig selv tilstrækkelig til at begrunde en dispensation. Der må, for at et indgreb i områdets tilstand eventuelt kan accepteres, tillige være tale om et område, som ud fra naturbeskyttelsesmæssige hensyn vurderes som uden særlig interesse, eller om et indgreb, der i sig selv ikke skønnes at medføre nogen afgørende forrykning af tilstanden i området. Derudover

forudsættes det, at en dispensation ikke vil skabe en uheldig og uønsket præcedens for den fremtidige administration af § 3-beskyttelsen i området.

Miljø- og Fødevareklagenævnets praksis er i overensstemmelse hermed restriktiv.

Ved vurderingen af om der kan meddeles lovliggørende dispensation til et allerede foretaget indgreb i beskyttet natur, skal det som udgangspunkt vurderes på samme måde, som hvis der var ansøgt herom forinden.

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder, at der i sagen ikke er tale om sådanne særlige omstændigheder, der kan begrunde en dispensation til en ekstra årlig grødeskæring i Frejlev Å på strækningen station 5.564 meter til station 7.692 meter i perioden 1. juni – 30. juli. Nævnet har ved vurderingen heraf lagt særligt vægt på, at dispensationen primært er båret af hensyn til en landbrugsmæssig og økonomisk interesse i at forbedre afvandingen fra området, hvilken, sammenholdt med de konkrete naturbeskyttelsesmæssige interesser herunder vegetationssammensætning, smådyr og fisk i vandløbet, er af begrænset betydning. En yderligere grødeskæring vil efter nævnets opfattelse forringe mulighederne for at opnå miljømålet for Frejlev Å, som er målsat til ”god økologisk tilstand”. Det er desuden indgået i vurderingen, at en dispensation vil kunne skabe en uønsket præcedensvirkning i fremtidige sager om grødeskæring i beskyttede vandløb i strid med formålet med naturbeskyttelseslovens § 3.

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder endvidere, at det ikke med tilstrækkelig sikkerhed kan udelukkes, at den ekstra årlige grødeskæring vil medføre en væsentlig påvirkning af udpegningsgrundlaget for Natura 2000 område nr. 173, idet både naturtyperne tidvis våd eng og strandeng og flere af de udpegede fugle, herunder mosefuglene rørdrum og rørhøg og den sjældne engfugl plettet rørvagtel kan blive påvirket af u hensigtsmæssig hydrologi i forbindelse med en ekstra grødeskæring. En ekstra grødeskæring kan medvirke til mere afvanding fra de omkringliggende arealer til Frejlev Å og dermed påvirke hydrologien i disse naturtyper og dermed også mose- og engfuglenes raste- og yngleområder, da de både finder føde og skjul i form af eksempelvis ferske sumpområder for rørvagtel, rørskov med høj vandstand for rørdrum, og velfungerende og sammenhængende rørskov for rørhøg.

Miljø- og Fødevareklagenævnet bemærker i øvrigt, at bilag IV-arten, grønbroget tudse er registreret flere steder langs den pågældende strækning af Frejlev Å.¹² Bevaringsstatus for grønbroget tudse er ifølge notat af 6. september 2019 fra DCE i en stærk ugunstig bevaringsstatus i de regioner,

¹² Af arter.dk fremgår det, at der er registreret grønbroget tudse langs den nederste del af Frejlev Å i 1997, 2005, 2010 og 2015 af Guldborgsund Kommune samt i 2020 af Miljøstyrelsen.

hvor arten forekommer.¹³ En ekstra årlig grødeskæring vil således kunne påvirke artens typiske ynglevandhuller, som bl.a. er lavvandede vandhuller på oversvømmede marker og strandenge gerne med solbeskinnet vandoverflade og uden høj bredvegetation.

3.2 Gebyr

Som følge af afgørelsen tilbagebetales det indbetalte klagegebyr, jf. gebyrbekendtgørelsens § 2, stk. 2, nr. 1.

3.3 Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse

Miljø- og Fødevareklagenævnet ændrer Guldborgsund Kommunes afgørelse af 6. oktober 2017 om dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 1, til en ekstra årlig grødeskæring i perioden 1. juni til 31. juli på en strækningen station 5.564 meter til station 7.692 meter i Frejlev Å, til et afslag.

Det indbetalte klagegebyr tilbagebetales.

Denne afgørelse gøres tilgængelig for Guldborgsund Kommune (sagsnr. 16/37815) samt for klagerne via klageportalen. Afgørelsen sendes desuden til eventuelle andre parter i klagesagen.

Afgørelsen vil blive offentliggjort på mfkn.naevneneshus.dk. Personoplysninger vil blive anonymiseret.

Miljø- og Fødevareklagenævnet beklager den lange sagsbehandlingstid.

Jette R. Uhrenholt
Stedfortrædende formand

¹³ https://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Notater_2019/Bevaringsstatus_naturtyper_ar-ter.pdf (side 9)